

ВИКОРИСТАННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті висвітлено потенціал телекомунікаційних технологій як ефективний засіб виховання патріотизму учнів старших класів. Описано практичний досвід роботи педагогічних працівників різного фаху щодо використання ІКТ як під час викладання шкільних дисциплін, так і у виховному процесі. Основну увагу зацентовано на класифікації телекомунікаційних проектів відповідно до домінуючої діяльності учнів. Представлено орієнтовну структуру та компоненти проекту, який може розміщуватись у мережі Інтернет, а також інформаційні ресурси мережі Інтернет, які можна використати у ході розробки та реалізації моделі патріотично спрямованого інформаційного виховного простору.

Ключові слова: інтернет-проекти, телекомунікаційні проекти, патріотичне виховання, телекомунікаційні технології.

В статье освещен потенциал телекоммуникационных технологий как эффективное средство воспитания патриотизма учащихся старших классов. Описан практический опыт работы педагогических работников различных специальностей по использованию ИКТ как во время преподавания школьных дисциплин, так и в воспитательном процессе. Основное внимание акцентируется на классификации телекоммуникационных проектов относительно доминирующей деятельности учащихся. Представлены примерная структура и компоненты проекта, который может размещаться в сети Интернет, а также информационные ресурсы сети Интернет, которые можно использовать при разработке и реализации модели патриотически направленного информационного воспитательного пространства.

Ключевые слова: интернет-проекты, телекоммуникационные проекты, патриотическое воспитание, телекоммуникационные технологии.

The article highlights the potential of telecommunication technologies as an effective means of Patriotic education of pupils of the senior classes; describes the practical experience of pedagogical workers of different specialties in the use of ICT as a teaching school subjects and in educational process; focuses on the classification of telecommunication projects from the point of view of the dominant activities

of students; describes the structure and components of the project that can be deployed in the Internet; information resources on the Internet that you can use when developing and implementing models of Patriotic-directional informational educational space.

Key words: Internet projects, telecommunication projects, Patriotic education, telecommunication technologies.

Постановка проблеми. У період становлення української державності проблема виховання громадянина-патріота набуває особливої значущості. Це положення актуалізує проблему підвищення ефективності патріотичного виховання дітей та учнівської молоді на сучасному етапі українського державотворення. Впродовж останніх років увагу науковців все більше привертає виховний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) не лише в контексті підвищення ефективності навчання, а й як потужний засіб організації виховного процесу, який надає можливості для інтеграції багатьох засобів виховання. З огляду на це, виникла необхідність наукового обґрунтування використання телекомунікаційних технологій у вихованні патріотизму учнів старших класів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема важливості та доцільності використання інформаційно-комунікаційних технологій у проектуванні виховної системи та оновлення на цій основі методів і форм виховного процесу останніх років активно досліджується в наукових публікаціях. Переважна більшість учених (Н. А. Вайнілович, В. В. Гладких, М. Л. Смульсон, Т. В. Захарчук та ін.) наголошують, що впровадження ІКТ у виховний процес – це не самоціль, адже воно повинно бути передусім педагогічно виправданим, а також розглядатися з точки зору педагогічних переваг, які може забезпечити їх використання поряд із традиційними методиками виховання.

Значна частина дослідників (О. П. Кивлюк, Г. П. Лаврентьева, Н. М. Лавриченко, І. О. Ревак та ін.) застерігають від необґрунтовано безмежного використання в освітньому процесі інформаційних ресурсів мережі Інтернет. Так, Н. М. Лавриченко наголошує, що виховні впливи глобальної мережі можуть виявитись абсолютною протилежними тому, що педагоги прагнуть виховати у своїх школярів.

Велику кількість сучасних наукових досліджень

(В. В. Осадчий, Є. Д. Патаракін, А. Ю. Пилипчук, Н. Т. Тверезовська та ін.) присвячено різним аспектам створення і підтримки мережевих співтовариств, під якими науковці розуміють групу людей, що підтримують спілкування і проводять спільну діяльність за допомогою комп'ютерних мережевих засобів.

У наукових доробках М. Ю. Бухаркіної, Н. П. Дементівської, А. В. Могильова, М. В. Мойсеєвої, Н. В. Морзе, А. Є. Петрова, Є. С. Полат та ін. знаходимо висвітлення теорії і методики використання телекомунікаційних проектів у навчальній і позаурочній діяльності дітей різних вікових категорій.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та розкритті виховного потенціалу телекомунікаційних технологій у патріотичному вихованні старшокласників у позакласній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Інформаційно-комунікаційні технології, як зазначається в Окінавській Хартії глобального інформаційного суспільства, ратифікованій Україною, є одними з найбільш важливих чинників, що впливають на формування суспільства XXI століття. Революційна дія ІКТ стосується способу життя людей, їх освіти і роботи, взаємодії уряду і суспільства загалом.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті повинно забезпечити передусім підвищення ефективності не лише навчання і виховання, а й управління системою освіти.

Варто наголосити, що означені вище вимоги стосуються не лише навчальної, а й виховної діяльності сучасного закладу освіти. У цьому аспекті доцільно розглянути потенціал телекомунікаційних проектів у патріотичному вихованні старшокласників.

За твердженням Є. С. Полат, під телекомунікаційним проектом слід розуміти спільну пізнавальну, дослідницьку, творчу або ігрову діяльність учнів-партнерів, що організовується на основі використання ІКТ, має спільну проблему, мету, узгоджені методи, способи діяльності, спрямовані на досягнення спільного результату діяльності. Дослідниця розрізняє інтернет-проекти за комплексністю, тривалістю та кількістю учасників (останні поділяються на індивідуальні та групові) та класифікує телекомунікаційні проекти з точки зору домінантної діяльності учнів таким чином:

- *практико-орієнтований проект* (спрямований на соціальні інтереси; результати спільної діяльності у рамках цього виду проекту заздалегідь визначені та можуть бути використані у житті класу, школи, мікрорайону, міста, держави);

- *дослідницький проект* (за структурою нагадує наукове дослідження; передбачає обґрунтування актуальності обраної теми, визначення завдань дослідження, обов'язкове висунення гіпотези з подальшою її перевіркою, обговорення отриманих результатів);

- *інформаційний проект* (спрямований на збір інформації про певні об'єкти, явища або особистості з метою її аналізу, узагальнення та презентації для широкої аудиторії);

- *творчий проект* (передбачає максимально довільний і нетрадиційний підхід до оформлення результатів спільної діяльності учасників, напри-

клад, сюди можна віднести альманахи, театралізації, спортивні ігри, заняття з образотворчого чи декоративно-прикладного мистецтва, перегляд відеофільмів тощо);

- *рольовий проект* (реалізація цього виду проекту передбачає, що учасники перевтілюються в літературних чи історичних персонажів, вигаданих героїв та досліджують таким чином розвиток ситуацій, подій, явищ із точки зору різних часів та епох; результат проекту зазвичай залишається відкритим аж до його завершення) [1].

Проект, який розміщують у мережі Інтернет, включає такі компоненти:

- назва та стислий опис проекту;
- e-mail, телефон, факс та поштова адреса координатора (контактної особи) проекту;
- поетапний опис змісту діяльності учасників проекту;

- вікова категорія учасників;
- дати початку та закінчення етапів проекту;
- очікувані результати та продукти діяльності;
- орієнтовна кількість учасників проекту, необхідна для успішної реалізації проекту;

- мови, які використовуватимуть учасники проекту;

- опис перших кроків реалізації проекту;
- перелік соціальних сервісів, які доцільно використовувати у ході проекту.

Результати телекомунікаційних проектів оформляються у вигляді відеофільмів, альбомів, бортжурналів "подорожей", комп'ютерних газет, альманахів, веб-сторінок тощо.

Зазначені вище прогресивні наукові ідеї з проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій у виховному процесі стали надбанням сучасної педагогічної практики та, разом із тим, творчі здобутки сучасних педагогів-практиків є тим емпіричним матеріалом, що сприяє поступальному рухові наукової думки.

На сторінках педагогічної преси представлений різноманітний досвід роботи педагогічних працівників різного фаху щодо використання ІКТ як під час викладання шкільних дисциплін, так і у виховному процесі.

Опрацьовуючи практичний матеріал, розміщений у педагогічній пресі та в мережі Інтернет, організовуючи на курсах підвищення кваліфікації у Черкаському обласному інституті післядипломної освіти педагогічних працівників різноманітні форми методичної роботи, зокрема лекції-бесіди з використанням мультимедійних засобів, практичні заняття, дискусії, презентації, тренінги, години комп'ютерного тестування, а також участь педагогів у роботі тимчасових творчих колективів, виконанні індивідуальних дослідницьких завдань, ми намагалися запропонувати ідеї, дати поради, що є, на нашу думку, важливими у ході дослідження проблеми використання телекомунікаційних технологій у патріотичному вихованні старшокласників у позакласній діяльності.

Вивчення потенційних можливостей використання телекомунікаційних технологій у вихованні старшокласників вимагало пошуку в Інтернеті мережевих співтовариств, які б можна було використовувати для досягнення виховної мети в рамках патріотично спрямованого інформаційного виховного простору.

Виявлено, що у 2005-2006 роках в Україні відкрилася низка локальних мережевих співтовариств («Дерево друзей», «AtlasKit», «Tuse»), а у 2007 році розпочали діяльність соціальні молодіжні мережі «Стрелка», «Friends.ua», «Connect», «НаВстрече» та «Фолк». Серед українських соціальних мереж варто виокремити «ClubMania» (<http://clubmania.ua>), куди за два місяці існування приєдналося понад 2 тисячі користувачів, сайти «Ідеальна країна» (<http://kraina.org.ua>), «Pioneers of Change» (<http://pioneersofchange.net>).

Ще одним нашим завданням було виявлення досвіду реалізації інтернет-проектів патріотичного спрямування. У цьому напрямі нами були отримані досить змістовні результати.

Активному залученню учнів до участі у телекомунікаційних проєктах сприяє IEARN (International Education and Resource Network) – Міжнародна освітня та ресурсна мережа. В Україні програма координується ресурсно-методичним центром «Айорн», який, починаючи з 1998 року, об'єднав у Національну мережу понад сто навчальних закладів України, що працюють як у всеукраїнських, так і міжнародних телекомунікаційних проєктах.

Найпопулярнішими серед учнів-учасників мережі IEARN-Україна стали як *міжнародні проєкти* “Закони життя”, “Кола навчання”, “Чи маємо ми запасну планету?”, “Ми – ровесники”, “Посмотри, как хорош мир, в котором ты живеш”, “Школа моєї мрії”, “Зарубіжний куточок у моєму місті”, “Мій герой”, “Помирімося, друзі”, “Global Teenager Project”, так і *національні* – “Дніпра жива вода”, “Мій край – легенда”, “Подарунок для мами”, “Історія однієї фотографії”, “Шкільна соціальна реклама”, “Світло нашої надії” (створення веб-сайту про обдарованих учнів з обмеженими фізичними можливостями) та ін.

Змістовною була робота школярів України в інтернет-проєктах “Особливості національної мови”, “Ми – ровесники”, “По кому б’є дзвін, або чи наша хата – скраю?”, “Життя довжиною в три слова”, “Двір мого дитинства”.

На сьогоднішній день наявні й інші національні, регіональні та міжнародні програми, зокрема «EuroSchoolNet», «Orilla Orilla», «GLOBE», які запроваджують використання інформаційно-комунікаційних технологій із метою створення різноманітних телекомунікаційних проєктів, у яких беруть участь учні навчальних закладів України. Крім того, українські старшокласники, які на достатньому рівні володіють іноземними мовами, брали активну участь у міжнародних проєктах “Local History” (Австралія), “Learning Circles” (Англія), “Міжнародний день учителя” (Литва) та постійно діючому проєкті «Global Art». При цьому слід зауважити, що кількість залучених до участі в проєктах учнів є незначною.

Важливою для нашого дослідження є ідея міжнародного телекомунікаційного веб-проєкту, розміщеного на сайті “Родовід”, – “Багатомовне генеалогічне дерево”, в рамках якого кожен користувач сайту може вільно створити своє власне родове дерево. Основне завдання означеного проєкту, розробленого на основі використання технології WEB 2.0 wiki-wiki, аби кожен міг створити віртуальну книгу свого роду. Сайт «Родовід» – єдиний, де дерево роду представлене в горизонтальному вигляді. Крім того, його можна вести одночасно кількома мовами.

У ході дослідження також було виявлено позитивний досвід здійснення регіональних веб-проєктів, ідеї якого можна використати у ході розробки та реалізації моделі патріотично спрямованого інформаційного виховного простору. Так, у Черкаській області у рамках всеукраїнської акції “7 чудес України” було проведено Обласний інтернет-конкурс “7 чудес Черкащини”, основна мета якого – популяризація духовної та історичної спадщини Черкащини, активізація туристичного та краєзнавчого руху; виявлення неперевершених природних, історичних та культурних пам’яток, а також підвищення їхнього значення для сучасних українців та прийдешніх поколінь. До участі в конкурсі були запрошені як організації, так і окремі громадяни – всі, кому небайдужа доля природи та історичної спадщини Черкаського краю. Учасники конкурсу презентували на сторінках сайту мальовничу природу, насажену величним духом історії, цікаві пам’ятки минулого і сьогодення, які можуть і повинні викликати захоплення і гордість за багату і чудову черкаську землю.

Наш пошук також був спрямований на виявлення інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які можна було б використати під час розробки та реалізації моделі патріотично спрямованого інформаційного виховного простору.

Нами було з’ясовано, що з лютого 2007 р. за сприяння Міжнародного фонду “Відродження” в українському сегменті всесвітньої мережі було створено комплекс інтернет-ресурсів “Відлуння віків” як результат творчих зусиль групи розробників, небайдужих до долі української історико-культурної спадщини. За задумом авторів, “Відлуння віків” – це багатофункціональний проєкт створення інформаційних ресурсів з метою використання у вихованні національно свідомих громадян України, який, по-перше, відіграє роль віртуального представництва найбільших вітчизняних пам’яток-охоронних структур (Українського товариства охорони пам’яток історії та культури (УТОПК) і Центру пам’ятокознавства Національної академії наук України), а по-друге, розробники за допомогою пам’яток охоронців, музейників, істориків, археологів та гуманітаріїв наповнили веб-сторінки найрізноманітнішою культурологічною інформацією, що висвітлює проблеми, пов’язані зі збереженням української старовини. Такі інтернет-ресурси, як “1000 років української культури” (1000years.uazone.net), “Архітектурні та природні пам’ятки України” (ukraine.kingdom.kiev.ua), “Врятуймо українські дерев’яні церкви!” (kytu.org.ua), “Енциклопедія пам’яток України” (encyclosights.com), “Замки та храми України” (www.castles.com.ua), “Мандруємо Україною” (www.ukrmandry.com.ua), “Історичні ландшафти України” (www.hislan.com.ua), “Міста України” (mista.org.ua), “Музейний простір України” (prostir.museum), “Наш край” (www.nashkrai.kiev.ua), “Пам’ятки України: історія та культура” (www.heritage.com.ua), “Український історичний портал” (history.com.ua), інтернет-телеканал “Музеї України” (uamuseum.r-media.com.ua), безумовно, стануть у нагоді всім учасникам патріотично спрямованого виховного процесу.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що різноманітність ситуацій спілкування, які створюються у віртуальному інформаційному середовищі, надає можливість кожному

користувачеві максимально реалізувати і розвинути свої особистісні якості. Використання виховного потенціалу телекомунікаційних проектів дозволяє створити нову модель інформатизації виховної системи, в центрі якої – учень, в основі виховної діяльності – співробітництво і співтворчість, а сутність технології полягає в активізації ролі школярів у виховному процесі, розвитку здібностей до самовдосконалення у контексті патріотичного виховання.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є пошук оптимальних шляхів використання телекомунікаційних технологій у патріотичному вихованні в умовах навчальних закладів різного типу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров ; под ред. Е. С. Полат. – М. : Академия, 2000. – 272 с.
2. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2001. – 255 с.
3. Основи нових інформаційних технологій навчання : посібник для вчителів /

за ред. Ю. І. Машбиця ; Інститут психології імені Г. С. Костюка АПН України. – К. : ІЗМН, 1997. – 264 с.

4. Педагогика: педагогические теории, системы, технологии : учеб. для студ. высш. и сред. пед. учеб. завед. / С. А. Смирнов, И. Б. Котова, Е. Н. Шиянов и др. ; под ред. С. А. Смирнова. – Изд. 4-е, испр. – М. : Академия, 2000. – 512 с.

5. Патаракин Е. Д. Социальные сервисы Веб 2.0 в помощь учителю / Е. Д. Патаракин. – Изд. 2-е, испр. – М. : Интуит.ру, 2007. – 64 с.

6. Пилипчук А. Ю. Система освіти як об'єкт інформатизації: види діяльності в системі освіти [Електронний ресурс] / А. Ю. Пилипчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 1. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em9/emg.html>.

7. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учеб. пособие / Г. К. Селевко. – М. : Нар. образование, 1998. – 256 с.

8. Степановский А. Ю. Социальный образовательный проект “EDUkIT”: разработка сайтов для средних учебных заведений / А. Ю. Степановский, С. О. Рыжикова // Материалы XI научн. конф. ВУФМСУ “История. Компьютерные науки. Экономика” : тез. докл. – Х. : Тарбут Лаам, 2009. – С. 36-41.

Дата надходження до редакції: 15.05.2015 р.

УДК 378.046.4

Віктор ОРОС,

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
завідувач кафедри природничо-математичної освіти
та інформаційних технологій
Закарпатського ІІІО

ФОРМУВАННЯ ІКТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто особливості формування основних складових ІКТ-компетентності педагога, окреслено завдання щодо їх реалізації. Проаналізовано фактори, які впливають на вибір методів та форм підвищення рівня ІКТ-компетентності педагога під час проходження ним курсової перепідготовки. Представлено приклад застосування діяльнісного принципу навчання дорослих.

Ключові слова: післядипломна освіта, ІКТ-компетентність, ІК-технологія.

В статье рассматриваются особенности формирования основных составляющих ИКТ-компетентности педагога. Анализируются факторы, влияющие на выбор методов и форм повышения уровня ИКТ-компетентности педагога во время прохождения им курсовой переподготовки. Приведено описание использования деятельностного принципа обучения взрослых.

Ключевые слова: последипломное образование, ИКТ-компетентность, ИК-технология.

The article discusses the features of the formation of the main components of the ICT competence of the teacher. The factors influencing a choice of methods and forms of increase of level of ICT competence of the teacher during passing of course retraining by it are analyzed. The description of use of the activity principle of training of adults is provided.

Key words: Continuing Education, ICT-competence, IC-technology.

Постановка проблеми. На сучасному етапі суспільного розвитку інтенсивне впровадження у сферу освіти інформаційно-комунікаційних технологій є національним пріоритетом [2]. Як наслідок – зросли вимоги до рівня інформаційно-комунікаційної компетентності педагога як складової його загальної